

Monumentnummer*: 523004

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82879/132

Woonplaats* Nijmegen
Gemeente* Nijmegen
Provincie* Gelderland

Kadastrale gemeente* Hatert
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 5652

Omschrijving**

Inleiding

Vrijstaand LANDHUIS met ruime VOORTUIN, genaamd Heyendaal. Het landhuis is verhoogd gelegen aan de oostzijde van de St. Annastraat, tegenwoordig genummerd aan het Geert Groteplein Noord 9. Het niveauverschil met de Annastraat is bijna drie meter. Het landhuis is in opdracht van de margarinefabrikant Frans Jurgens gebouwd in 1912-1913 naar ontwerp van de architect Charles M.F.H. Estourgie (1884-1950) uit Nijmegen. Aannemers waren W.H. Thunissen en J.Chr. Kropman. De bouwstijl is de neorenaissance, geënt op de Hollandse Renaissance. Het beeldhouwwerk in de gevel is, waar het de portretten betreft, vervaardigd door de Antwerpse beeldhouwer Egidius (Eggie) Everaerts (?-1948). Het interieur van het landhuis is in 1913-1914 aangebracht onder leiding van de binnenhuisarchitect Antonius H. Trautwein (1851-1919). De historische, van elders overgebrachte onderdelen van dit interieur maken integraal onderdeel uit van het pand en de bescherming.

Omschrijving

Het in staand verband gemetselde, bakstenen gebouw is opgetrokken op samengestelde plattegrond en telt twee bouwlagen onder een met leien in maasdekking gedekt samengesteld dak. Het dak is voorzien van een plat met op de hoeken grote rookkanalen met geprofileerde zandstenen beëindiging. Tussen de rookkanalen bevindt zich een hek van siersmeedwerk. De gevels rusten op een plint van graniet en bevatten versieringen in zandsteen. De versieringen bestaan uit speklagen, hoekblokken, aanzet- en sluitstenen en diverse gebeeldhouwde onderdelen. Zo zijn de sluisstenen boven vensters en deuren voorzien van mannen-, vrouwen- en engelenkopjes, alsook van leeuwen- en diamantkoppen. Het fries van het gevelafsluitend hoofdstel is versierd met elf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vrouwenkopjes, de elf provinciën voorstellende. Hierbij zijn de kopjes van Noord-Holland en Zeeland portretten van respectievelijk mevrouw Estourgie en mevrouw Jurgens. De mannenkoppen aan de toren stellen voor de heren Estourgie, Galoppin, Kropman en Thunissen, respectievelijk architect, tuinarchitect en vermoedelijk de aannemers. Daarnaast zijn er nog voorstellingen te vinden van de jacht en de handel en nijverheid. De gevels bevatten nog enkele oude gevelstenen, een deel is in 1950 geschonken aan de gemeente Heusden waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen. Tenzij anders vermeld zijn de kozijnen vervaardigd van zandsteen, de bovenlichten zijn vrijwel allen bezet met deels meerkleurig glas-in-lood. De terrassen zijn alle belegd met tegeltjes in rood, zwart en wit.

De VOORGEVEL wordt gedomineerd door een vierkante klokkentoren, die in de bovenste geleding overgaat in een achtvorm onder een ingesnoerde naaldspits. De toren bevat op de begane grond de hoofdentree, gevat in een geheel in zandsteen uitgevoerd Grieks tempelfront. Het timpaan is voorzien van een reliëf. De entree bestaat uit een paneel deur met zijlichten. Boven het dak van het tempelfront bevindt zich een vijflicht als bovenlicht. De toren is verder voorzien van diverse vensters, deuren die toegang geven tot balkonnetjes en versieringen waaronder spuwversiersels. De balkonnetjes hebben een balustrade van siersmeedwerk. Rechts van de toren heeft de begane grond drie kruisvenster. Op de verdieping springt de gevel ver terug en heeft hier een balkon, toegankelijk via een pui met deur, zijlichten en drie bovenlichten. Links van de toren bevindt zich een eenlaags uitbouw onder een zadeldak, waaruit de vijfzijdig gesloten voormalige jachtkamer naar voren steekt. De uitbouw bevat twee lichten met 10-ruits vensters.

De LINKER ZIJGEVEL heeft links een licht risalerend bouwdeel, dat eindigt in een trapgevel, bekroond met een pelikaan. De begane grond heeft hier een vijfzijdige erker met daarboven een balkon met zandstenen balustrade tussen gemetselde kolommen. De erker heeft in het voorvlak een drielicht, in de afgeschuinde zijden een kloosterkozijn en in de zijvlakken een hooggeplaatst venster. Het balkon is toegankelijk via een pui met ellipsbogig afgesloten deur met zijlichten en drie bovenlichten. Boven de pui bevindt zich een jaartalstuk met het jaartal 1912. De verdieping heeft een drielicht, geflankeerd door twee oeil-de-boeufs. De gevel bevat in het midden op de begane grond een 12-ruits stolpdeur met boven een zwaar geornamenteerd kalf een 6-ruits bovenlicht. Ter weerszijden bevinden zich twee 18-ruits schuifvensters. De verdieping heeft in het midden een kruisvenster, geflankeerd door twee drielichten. Rechts heeft de gevel op de begane grond een paneel deur met 9-ruits glaspaneel en half rond 3-ruits bovenlicht. Daarboven bevindt zich op twee niveau's een tweelicht, waarvan het onderste is voorzien van een getordeerd middenzuiltje. Geheel rechts bevindt zich een eenlaags uitbouw, als voortzetting van de uitbouw tegen de voorgevel. Het rechter deel van de uitbouw steekt ver naar voren en wordt beëindigd met een trapgevel. De gevel heeft hier op de begane grond drie gekoppelde rondboognissen. De rechter twee bevatten een enkelruits venster, de linker en klein rond venster. De zolder heeft een radvenster. De trapgevel wordt bekroond met een wereldbol(?). Het linker deel van de uitbouw heeft in het voorvlak twee enkelruits schuifvensters en in het linker zijvlak een hooggeplaatst vijflicht. Voor de linker zijgevel bevindt zich een groot terras op verschillende niveau's.

De ACHTERGEVEL heeft links een ver uitstekend bouwdeel met op de begane grond en de verdieping een kruisvenster. Het rechter gedeelte van de gevel heeft links op de begane grond een loggia onder een geheel in zandsteen uitgevoerd balkon. De gevel bevat ter plaatse van de loggia drie rondboognissen, waarvan de linker is voorzien van een deur. Het balkon is toegankelijk via een deur in het linker bouwdeel. Ter plaatse van het balkon heeft de gevel een groot drielicht, waarvan het middelste venster hoger opgaat en half rond eindigt. Rechts heeft de gevel op de begane grond een grote pui met in het midden een 2-ruits stolpdeur met zijlichten en een vijfvoudig bovenlicht. De deuren geven toegang tot een terras met zandstenen balustrade tussen bakstenen kolommen. De verdieping heeft hier twee kruisvensters. De gevel wordt afgesloten met een hoofdgestel. Het fries is uitgevoerd in siermetselwerk met geornamenteerde stukken zandsteen. Het dakvlak bevat drie dakkapellen met schilddakje, twee met 12-ruits stolpraam en één met 9-ruits draairaam. Hoog in het dak bevindt zich een dakkapel met driehoekige beëindiging.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De RECHTER ZIJGEVEL, de enige symmetrisch ingedeelde gevel, bevat in het midden een brede risaliet. De risaliet heeft op de begane grond een driezijdige erker met afgeschuinde zijden. De voorzijde bevat een 2-ruits stolpdeur met gedeeld bovenlicht, de zijvlakken een kloosterkozijn met enkelruits ramen. De muurdammen zijn uitgevoerd als Ionische pilasters. Boven het erker bevindt zich een balkon met zandstenen balustrade tussen bakstenen kolommen, die bekroond zijn met een vaas. Het balkon is links en rechts toegankelijk via een enkelruits getoogde deur met bovenlicht. Tussen de deuren bevindt zich een kruiskozijn. De gevelopeningen worden ontlast met een boog, waarvan het veld is voorzien van beeldhouwwerk. De risaliet eindigt in een trapgevel met aangekapt zadeldak. De geveltop bevat in het midden een drielicht met ter weerszijden een rond venster. De treden van de trappen zijn voorzien van een zandstenen dekplaat. De top heeft een verdikking in metselwerk, rustend op een zandstenen kraagsteen en bekroond met een arend. Links en rechts van de risaliet is de gevel drie traveeën breed. De middelste travee bevat op de begane grond een 2-ruits stolpdeur met gedeeld bovenlicht, die toegang geeft tot een terras, voorzien van een zandstenen balustrade tussen bakstenen kolommen. De linker en de rechter travee hebben op beide bouwlagen een kruiskozijn, evenals de middelste travee op de verdieping. Deze delen van de gevel worden afgesloten met een hoofdgestel, waarvan de gereduceerde architraaf doorloopt over de middenrisaliet. Het fries is uitgevoerd in siermetselwerk met geornamenteerde stukken zandsteen. Het dakvlak bevat boven de middelste travee een dakkapel met schilddakje en 12-ruits stolpraam.

Het rijke INTERIEUR bevat deels uit de bouwtijd daterende, deels van elders overgebrachte historische onderdelen. De indeling is vrij oorspronkelijk, alleen in de noordoosthoek is de indeling en uitmontering aangepast aan het huidige gebruik. De vertrekken zijn gegroepeerd rondom een noord-zuid lopende gang/as, die loopt van de entree in het noorden tot het trappenhuis in het zuiden.

De entree bevat een vloer van opus tessalatum met in het midden een ster motief en aan de randen bloemmotieven. De wanden zijn voorzien van een lambrizing van marmer in rood, wit en zwart marmer. Wand en plafond zijn uitgevoerd in stucwerk met respectievelijk verhoogde vakken, perklijsten en middenroset. De gang heeft eenzelfde lambrizing. De vloer is hier van wit marmer met rode banden. Het plafond is uitgevoerd als tongewelf met gordelbogen die overgaan in pilasters. In de wand zijn nissen aangebracht, waarvan er een voorzien is van een radiator met bronzen verwarmingskast. De deuren in entree en gang hebben marmeren omlijstingen. De grote hal bevat tegen de zuidwand een grote schouw uit het tweede kwart van de 17de eeuw. Het bovenste gedeelte van de boezem is vermoedelijk pas in 1913-1914 aangebracht. De oostwand heeft ter weerszijden van een nis twee doorgangen naar de voormalige eetzaal (links) en de 'billardkamer' (rechts). De halfronde boogvelden boven de paneeldeuren bevatten een schildering van Trautwein die betrekking heeft op de functie van de vertrekken.

Het vertrek geheel rechts achter (de voormalige woonkamer) is door een latere wand in tweeën gesplitst. Het vertrek, de voormalige woonkamer, bevat panelen met een schildering op doek, die zijn overgeschilderd. Een deel van het stucplafond met vakindeling is bewaard gebleven. Het interieur van het vertrek rechts, de voormalige salon, is door de architect Rouveel de Meu aangebracht, nadat het oorspronkelijke Lodewijk XV-interieur was verkocht. Het vertrek rechts voor, het voormalige boudoir, heeft rijk geornamenteerde wanden en plafond in Lodewijk XVI-stijl, in de kleurstelling lichtgrijs/wit. De deurstukken hebben betrekking op de vreugde en de liefde en zijn vermoedelijk deels van elders afkomstig, deels tijdens de bouw gemaakt. De westgevel bevat een witmarmeren mantel met verholen rookkanaal.

De grote eetzaal links bevat een plafond met geschilderd middenstuk van A. Glansdorp uit 1947, nadat het oorspronkelijke stuk was verbrand. De zwikken bevatten grisailles uit 1947 van A. van Rijn. Uit de bouwtijd dateren ook de geschilderde deurstukken boven de kastdeuren. De zaal links achter, de voormalige biljardkamer, bevat een cassettenplafond, gevuld met beschilderde doeken en houten rozetten. De doeken hebben een donkergroene achtergrond met goudkleurige ranken.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De traphal wordt aangelicht door een groot venster in de zuidgevel, dat de vorm heeft van een serliana. Het venster is bezet met glas-in-lood en bevat naast florale motieven een cartouche met daarop afgebeeld een familie in middeleeuwse klederdracht, mogelijk de familie Jurgens-Smulders voorstellende. De houten trap heeft rijk gesneden balusters.

De gang op de verdieping heeft een stucplafond dat is uitgevoerd als tongewelf met gordelbogen die overgaan in pilasters.

In het interieur komen de volgende van elders overgebrachte HISTORISCHE INTERIEURS / ONDERDELEN voor:

In de kamer rechts van de ingangshal een betimmering met schouw en stucplafond Lodewijk XVI. In de grote benedenhal een grote schouw, derde kwart 17e eeuw met tegen mantel en boezem rijk gesneden pilasters en friezen, alsmede een schoorsteenstuk, op panelen geschilderd. Tegels en haardplaat. Voorts in deze hal een deuromlijsting met gesneden getorste Ionische zuilen en hoofdgestel, derde kwart 17e eeuw. In een kamer links van de grote benedenhal rijke betimmeringen met twee schouwen, deuren, dessus-de-portes, alsmede een gesneden omlijsting met schildering (sterk overgeschilderd) in het plafond, alles in Lodewijk XIV-trant. In de andere kamer links van de benedenhal rijk gesneden betimmeringen met panelen en halve zuiltjes, alsmede een uit oude onderdelen (natuurstenen hermen, consoles in de vorm van wapendragende leeuwtjes, gesneden fries en getorste zuiltjes met hoofdgestel) samengestelde schouw, alles derde kwart 17e eeuw. In de bovenhal een gesneden schouw met schoorsteenstuk, plafondschilderingen, wandpilasters met Corinthische kapitelen en een rijk gesneden portiek, alles eind 17e eeuw. In de bovengang wandpilasters met gesneden Corinthische kapitelen en een deuromlijsting met wandzuiltjes en hoofdgestel, derde kwart 17e eeuw.

Waardering

Landhuis in neo-Hollandse renaissance-stijl uit 1912-1913 naar ontwerp van Ch. Estourgie met deels van elders overgebrachte historische interieuronderdelen.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf bewaard voorbeeld van een landhuis met ornamentiek beïnvloedt door de neo-Hollandse renaissance. Het pand valt op door hoogwaardige esthetische kwaliteiten, zoals het geavanceerde materiaalgebruik en de rijke ornamentiek. Karakteristiek zijn onder meer de rijke ornamentiek in de gevels en de rijke onderdelen in het interieur.

Tevens van waarde vanwege de in het interieur aanwezige historische onderdelen, die van elders zijn overgebracht.

- Van stedenbouwkundige waarde door de opvallende situering aan de oostzijde van de St. Annastraat. Ondanks de sterk gewijzigde omgeving domineert het pand door zijn verhoogde ligging, opvallende vormgeving en architectuur nog steeds het straatbeeld ter plaatse.

- Van cultuurhistorische waarde als herkenbaar element uit een maatschappelijke ontwikkeling. Het pand is gebouwd als huisvesting voor een kapitaalkrachtige opdrachtgever, behorend tot de tweede generatie industriëlen, die zich vanwege de goedkope arbeidskrachten vestigden in het oosten van het land.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument